

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора Закладу вищої освіти
«Подільський державний університет»

Андрій ЗЕЛЕНСЬКИЙ

травня 2026 р.

ВИСНОВОК

Про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи БАНДУРИ Василя Васильовича «Клініко-патогенетичні особливості маститу корів з урахуванням поліморфізму гена BoLA-DRB3», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 21 Ветеринарна медицина за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина

ВИТЯГ

із протоколу міжкафедрального наукового семінару факультету ветеринарної медицини і технологій у тваринництві Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» від 05 травня 2026 року.

ПРИСУТНІ:

ГОРЮК Юлія Вікторівна, докторка ветеринарних наук, доцентка, професорка кафедри ветеринарного акушерства, внутрішньої патології та хірургії;

КУЧЕРУК Марія Дмитрівна, докторка ветеринарних наук, професорка, професорка кафедри гігієни тварин та ветеринарного забезпечення кінологічної служби Національної поліції України;

СУПРОВИЧ Тетяна Михайлівна, докторка сільськогосподарських наук, професорка, завідувачка кафедри гігієни тварин та ветеринарного забезпечення кінологічної служби Національної поліції України;

ДАНЧУК Вячеслав Володимирович, доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри нормальної та патологічної морфології і фізіології;

КЕРНИЧНИЙ Сергій Петрович, кандидат ветеринарних наук, доцент, асистент кафедри ветеринарного акушерства, внутрішньої патології та хірургії;

ГОРЮК Віктор Васильович, кандидат ветеринарних наук, доцент, декан факультету ветеринарної медицини та технологій у тваринництві;

ЛЕВИЦЬКА Вікторія Андріївна, докторка ветеринарних наук, професорка, професорка кафедри інфекційних та інвазійних хвороб;

КОЖИН Владислав Анатолійович, доктор філософії за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина, в.о. завідувача кафедри ветеринарного акушерства, внутрішньої патології та хірургії;

ЛАЙТЕР-МОСКАЛЮК Світлана Василівна, кандидатка ветеринарних наук, доцентка, доцентка кафедри гігієни тварин та ветеринарного забезпечення кінологічної служби Національної поліції України;

КАРЧЕВСЬКА Тетяна Миколаївна, кандидатка ветеринарних наук, доцентка доцентка кафедри інфекційних та інвазійних хвороб;

МУШИНСЬКИЙ Андрій Броніславович, кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри інфекційних та інвазійних хвороб;

САВЧУК Любов Броніславівна, кандидатка сільськогосподарських наук, доцентка, завідувачка кафедри нормальної та патологічної морфології і фізіології;

ПРОСЯНИЙ Сергій Борисович, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри інфекційних та інвазійних хвороб;

ЧУХНО Віталій Сергійович, кандидат ветеринарних наук, доцент, асистент кафедри ветеринарного акушерства, внутрішньої патології та хірургії;

БОДНАР Олександр Олександрович, кандидат біологічних наук, доцент, асистент кафедри ветеринарного акушерства, внутрішньої патології та хірургії;

СМОЛЯК Василь Васильович, кандидат ветеринарних наук, доцент, доцент кафедри нормальної та патологічної морфології і фізіології;

КОЛІНЧУК Руслан Васильович, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, асистент кафедри ветеринарного акушерства, внутрішньої патології та хірургії;

СЛЮСАР Надія Василівна, кандидатка ветеринарних наук, доцентка, доцентка кафедри нормальної та патологічної морфології і фізіології;

ЗАХАРОВА Тетяна Володимирівна, кандидатка ветеринарних наук, доцентка, доцентка кафедри нормальної та патологічної морфології і фізіології.

ТОКАРЧУК Тетяна Сергіївна, кандидатка сільськогосподарських наук, доцентка, асистентка кафедри гігієни тварин та ветеринарного забезпечення кінологічної служби Національної поліції України;

СТЕПАНОВ Олександр Олександрович, кандидат ветеринарних наук, доцент, асистент кафедри ветеринарного акушерства, внутрішньої патології та хірургії;

На засідання запрошені:

САЧУК Роман Михайлович, доктор ветеринарних наук, професор, професор кафедри екології, географії та туризму Рівненського державного гуманітарного університету.

РАДЗИХОВСЬКИЙ Микола Леонідович, доктор ветеринарних наук, професор, професор кафедри ветеринарної епідеміології та охорони здоров'я тварин Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Кількість присутніх: 23 особи, зокрема 5 докторів ветеринарних наук, 2 доктори сільськогосподарських наук, 9 кандидатів ветеринарних наук, 1 доктор філософії за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина, 4 кандидати сільськогосподарських наук, 2 кандидати біологічних наук.

Порядок денний:

Розгляд дисертаційної роботи аспіранта кафедри гігієни тварин та ветеринарного забезпечення кінологічної служби Національної поліції України БАНДУРИ Василя Васильовича «Клініко-патогенетичні особливості маститу корів з урахуванням поліморфізму гена BoLA-DRB3», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина, для надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів проведеного дослідження.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі гігієни тварин та ветеринарного забезпечення кінологічної служби Національної поліції України факультету ветеринарної медицини і технологій у тваринництві Закладу вищої освіти «Подільський державний університет». Тема дисертаційної роботи затверджена вченою радою Подільського державного аграрно-технічного університету від 02 лютого 2026 року, протокол № 2. Науковий керівник – докторка сільськогосподарських наук, професорка, завідувачка кафедри гігієни тварин та ветеринарного забезпечення кінологічної служби Національної поліції України СУПРОВИЧ Тетяна Михайлівна.

СЛУХАЛИ: доповідь здобувача кафедри гігієни тварин та ветеринарного забезпечення кінологічної служби Національної поліції України БАНДУРИ Василя Васильовича про основні положення дисертаційної роботи на тему: «Клініко-патогенетичні особливості маститу корів з урахуванням поліморфізму гена BoLA-DRB3», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 21 Ветеринарна медицина за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина. Науковий керівник СУПРОВИЧ Тетяна Михайлівна, докторка сільськогосподарських наук, професорка, завідувачка кафедри гігієни тварин та ветеринарного забезпечення кінологічної служби Національної поліції України Закладу вищої освіти «Подільський державний університет».

За 20 хвилин доповідач виклав основні результати дисертаційного дослідження, обґрунтував актуальність теми дослідження, зазначив його мету та завдання, охарактеризував основні положення, що відображають наукову новизну одержаних результатів, розкрив їх практичну цінність.

Дисертанту учасниками наукового семінару були задані питання:

ДАНЧУК В.В., доктор сільськогосподарських наук, професор

- В чому новизна Ваших дисертаційних досліджень?

ГОРЮК Ю. В., докторка ветеринарних наук, професорка

- Як Ви визначали чутливість збудників маститу до антибіотиків? Які альтернативні методи лікування, крім антибіотиків Ви знаєте?

ЛАЙТЕР-МОСКАЛЮК С. В., кандидатка ветеринарних наук, доцентка

- Ви визначали СКК у корів? Як часто в господарстві проводять визначення цього показника і навіщо?

ГОРЮК В. В., кандидат ветеринарних наук, доцент

- Чим відрізняється катаральний мастит від гнійно-катарального?

ПРОСЯНИЙ С. Б., кандидат сільськогосподарських наук, доцент

- Ви лікували катаральний мастит. А які ще форми маститу є?

КАРЧЕВСЬКА Т. М., кандидатка ветеринарних наук, доцентка

- Ви визначали ДНК маркери для двох порід. Чи має значення порода в даних дослідженнях.

КОЛІНЧУК Р. В., кандидат сільськогосподарських наук, доцент

- Ви визначали алелі гена BoLA-DRB3 за допомогою ПЛР-ПДРФ. Є якісь особливості постановки цієї реакції у Вашому випадку?

ТОКАРЧУК Т. С., кандидатка сільськогосподарських наук, доцентка

- До яких антибактеріальних препаратів ви визначали чутливість основних збудників маститу і до яких антибіотиків мікрофлора була резистентна?

КОЖИН В. А., доктор філософії за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина, асистент

- Як ви визначали субклінічний мастит у корів?

СТЕПАНОВ О. О., кандидат ветеринарних наук, доцент

- Як проводили підбір антибіотику для лікування корів ?

БОДНАР О. О., кандидат біологічних наук, доцент

- Дієтотерапія та умови утримання корів за гострого катарального маститу.

- Які причини такого високого середнього рівня захворюваності корів на мастит?

- Яка вартість встановлення генотипу однієї корови за геном BoLA-DRB3?

- Якими методами діагностували субклінічний мастит у корів?

КЕРНИЧНИЙ С. П., кандидат ветеринарних наук, доцент

- Одним із ваших завдань було: визначити алелі гена BoLA-DRB3 асоційовані з маститом корів українських червоної і чорно-рябої молочних порід, чи проводили ви дослідження на коровах української червоної породи?

- Враховуючи результати ваших досліджень, поясніть, чому ефективність лікування у дослідних групах відрізняється і які чинники на це впливали?

- За якими факторами ви оцінювали загальну групову та індивідуальну ефективність лікування маститу корів з урахуванням алелів гена BoLA-DRB3 та чому саме так ви її проводили?

- З метою профілактики маститу корів української чорно-рябої молочної породи ви рекомендуєте враховувати генотип тварин за алелями гена BoLA-DRB3.2*24 і *26, та BoLA-DRB3.2*28, яким чином це зробити та скільки це коштує?

Виступи присутніх.

У обговоренні дисертаційної роботи взяли участь:

- **головуюча на міжкафедральному семінарі, докторка ветеринарних наук, доцентка ГОРЮК Юлія Вікторівна**, звернула увагу на актуальність теми обраного наукового дослідження, вказала на високий рівень підготовки здобувача у представленні результатів дослідження. Відмітила, що матеріал викладений у логічній послідовності із достатнім обсягом експериментальних даних, які статистично опрацьовані. Експериментальні дані показано у вигляді таблиць, рисунків та діаграм, що значно покращує сприйняття матеріалу. На її думку, робота за оформленням відповідає вимогам, за змістом – спеціальності 211 Ветеринарна медицина. Дисертація є завершеною науковою працею і її можна рекомендувати до захисту на разовій спеціалізованій раді.

- **рецензент, кандидат ветеринарних наук, доцент КЕРНИЧНИЙ Сергій Петрович**, який відзначив, що мастит є одним із найбільш економічно значущих захворювань великої рогатої худоби, який спричиняє суттєві збитки у молочному скотарстві. Основні втрати пов'язані зі зниженням продуктивності та якості молока, підвищенням витрат на лікування й утримання тварин, а також їх передчасним вибракуванням. В зв'язку з цим проведені дослідження мали на меті з'ясування особливостей клінічного прояву, морфологічних та імунологічних характеристик гомеостазу у корів, хворих на катаральний мастит, а також оцінити ефективність лікування з урахуванням поліморфізму гена BoLA-DRB3. Поставлена мета є чіткою, логічно сформульованою та повністю відповідає сучасним науковим тенденціям у галузі ветеринарної медицини та імуногенетики. Для досягнення мети автором визначено низку взаємопов'язаних завдань, які охоплюють генетичні, епізоотологічні, клінічні, мікробіологічні та імунологічні аспекти дослідження. Зокрема, проведено аналіз алельного поліморфізму гена BoLA-DRB3 у корів різних порід, досліджено захворюваність на мастит у господарствах Хмельницької області, встановлено склад мікробіоти секрету молочної залози та визначено антибіотикочутливість збудників. Значну увагу приділено вивченню клінічних проявів захворювання, динаміці морфологічних і імунологічних показників крові у процесі лікування, а також оцінці терапевтичної ефективності застосованих методів в залежності від генотипу корів за алелями гена BoLA-DRB3.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у встановленні асоціацій між алелями гена BoLA-DRB3 та розвитком патологічного процесу у молочній залозі корів української чорно-рябої молочної породи, що дозволяє розширити уявлення про генетичні механізми резистентності та сприйнятливості до даного захворювання. Автором обґрунтовано можливість використання генетичних маркерів для прогнозування ризику розвитку маститу та вдосконалення профілактичних заходів у молочному скотарстві. Практичне значення роботи полягає у впровадженні результатів дослідження у практику ветеринарної медицини та тваринництва. Отримані дані можуть бути використані для розробки ефективних схем лікування маститу, підвищення їх ефективності, а також для селекційної роботи, спрямованої на формування стійких до захворювання стад.

Озвучивши певні зауваження щодо дисертаційного дослідження,

доповідач відмітив, що наукові положення дисертації висвітлені відповідно до встановлених вимог, структурні елементи наукової новизни в повній мірі розкривають напрям обраної проблемної тематики.

- **рецензент, кандидат біологічних наук, доцент БОДНАР Олександр Олександрович**, який відзначив, що дисертація Василя БАНДУРИ присвячена вирішенню важливого науково-практичного завдання – визначення алелі гена *BoLA-DRB3* асоційовані з маститом корів українських червоної і чорно-рябої молочних порід, дослідження захворюваності корів на мастит у господарствах Хмельницької області та особливостей виникнення запальних процесів молочної залози у корів в умовах фермерського господарства Хмельницької області, встановлення складу мікробіоти секрету молочної залози корів за субклінічного і катарального маститу та визначення чутливості основних збудників захворювання до антибіотиків, з'ясування особливостей клінічних проявів патологій молочної залози у корів з урахуванням алелів гена *BoLA-DRB3*, дослідження динаміки морфологічних та імунологічних показників крові у корів, хворих на катаральний мастит, у процесі комплексного лікування залежно від наявності алелів гена *BoLA-DRB3* у генотипі, вивчення терапевтичної, загальної групової та індивідуальної ефективності лікування маститу корів з урахуванням алелів гена *BoLA-DRB3*, обґрунтування можливості використання даних про поліморфізм гена *BoLA-DRB3* для прогнозування ризику розвитку маститу та удосконалення профілактичних заходів.

Методичний рівень виконання досліджень є достатньо високим. Використано сучасні методи молекулярно-генетичного аналізу, клінічні, гематологічні, імунологічні та мікробіологічні дослідження. Обсяг проведених експериментів є достатнім для отримання достовірних результатів, які автором логічно обґрунтовано і відображено у висновках і пропозиція виробництву. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених в дисертації є достатньою. Досить об'ємно і чітко викладено суть експериментальної роботи на кожному етапі досліджень із зазначенням застосованих матеріалів та методів досліджень із відповідним посиланням на літературні джерела. Отриманні результати повністю відображують завдання і відповідні етапи проведеної роботи.

Наведені зауваження і дискусійні запитання не знижують позитивного враження про дисертацію, а насиченість фактичними здобутками, конкретизованість, зрозумілість положень дає підстави стверджувати про завершеність кваліфікаційної наукової роботи, її наукову цінність і практичне значення.

- **науковий керівник, докторка сільськогосподарських наук, професорка СУПРОВИЧ Тетяна Михайлівна**, яка відзначила, що здобувач Василь БАНДУРА самостійно провів літературний пошук й аналіз наукової літератури за обраною темою дисертаційного дослідження, визначив мету і завдання роботи, опрацював методи й методики для проведення досліджень, склав схему експериментів, реалізував всі заплановані клінічні,

бактеріологічні та лабораторні дослідження, виконав математичний і статистичний аналіз отриманих результатів. За темою виконаного в дисертації дослідження видано 11 наукових праць, із них 1 стаття у виданнях проіндексованих у базах даних Scopus/WoS: 5 статей у фахових наукових виданнях України (категорія Б), 2 статті у закордонних виданнях, 3 праці – у матеріалах конференцій.

Було відзначено високий науковий рівень Василя БАНДУРИ та підготовленої ним дисертаційної роботи. Структура дисертаційної роботи є логічною, матеріал викладено послідовно та аргументовано. Висновки відповідають поставленим завданням і випливають із отриманих результатів. Науково-обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати проведених здобувачем досліджень мають істотне значення для певної галузі та підтверджуються документами, які свідчать про особистий його внесок у науку.

- з оцінкою дисертаційної роботи також виступили присутні на засіданні міжкафедрального семінару доктор ветеринарних наук, професор Микола РАДЗИХОВСЬКИЙ, докторка ветеринарних наук, професорка Вікторія ЛЕВИЦЬКА докторка ветеринарних наук, професорка Марія КУЧЕРУК, кандидат ветеринарних наук, доцент Віктор ГОРЮК, кандидатка ветеринарних наук, доцентка Тетяна КАРЧЕВСЬКА, доктор філософії за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина Владислав КОЖИН, які відзначили актуальність теми, наукову новизну і практичне значення основних результатів та висновків дисертації, особистий внесок здобувача, практичне застосування та впровадження одержаних результатів. Було зауважено, що дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному теоретичному та методичному рівні. За актуальністю, науковою новизною, практичним значенням та обсягом отриманих результатів вона відповідає встановленим вимогам та її можна рекомендувати до захисту на разовій спеціалізованій раді.

Загальна характеристика дисертації – позитивна. У ході обговорення дисертаційної роботи до неї не було висунуто жодних зауважень щодо самої суті роботи.

УХВАЛИЛИ: заслухавши та обговоривши доповідь БАНДУРИ Василя Васильовича, а також за результатами попередньої експертизи представленої дисертації на міжкафедральному семінарі, прийнято наступний висновок дисертаційної роботи «Клініко-патогенетичні особливості маститу корів з урахуванням поліморфізму гена BoLA-DRB3»:

Обґрунтування вибору теми дослідження.

Мастит корів залишається однією з найпоширеніших і найбільш економічно значущих патологій у молочному скотарстві, що зумовлює стабільний науковий і практичний інтерес до цієї проблеми. Незважаючи на впровадження сучасних технологій утримання тварин і профілактичних програм, рівень захворюваності на клінічні та субклінічні форми маститу у багатьох країнах світу залишається високим і, за даними численних

досліджень, коливається у межах 20–60 %, а в окремих господарствах може перевищувати ці показники.

Сучасні наукові підходи розглядають мастит як багатофакторне захворювання, розвиток якого зумовлюється взаємодією інфекційних агентів, факторів зовнішнього середовища та індивідуальних особливостей організму тварини. Важливу роль відіграють умови утримання, технологія доїння, гігієнічний стан ферм і рівень стресового навантаження, однак навіть за дотримання належних умов не всі тварини однаково сприйнятливі до захворювання. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають дослідження генетичних механізмів резистентності та схильності корів до маститу. Встановлено, що гени головного комплексу гістосумісності великої рогатої худоби (BoLA) відіграють ключову роль у формуванні імунної відповіді. Ген BoLA-DRB3 характеризується високим рівнем поліморфізму і безпосередньо залучений до процесів презентації антигенів, що визначає ефективність імунної реакції організму на збудників маститу.

Результати сучасних досліджень свідчать про наявність асоціацій між окремими алелями гена BoLA-DRB3 та показниками резистентності до маститу, зокрема рівнем соматичних клітин у молоці, частотою виникнення та характером перебігу захворювання. Водночас ці асоціації мають значну варіабельність залежно від породи, популяційних особливостей та умов утримання тварин, що зумовлює необхідність проведення регіонально орієнтованих досліджень.

В Україні на сьогодні переважають роботи, присвячені окремим клінічним, епізоотологічним або мікробіологічним аспектам маститу, тоді як комплексні дослідження, що поєднують клініко-патогенетичний аналіз із молекулярно-генетичними підходами, є обмеженими. Недостатньо вивченими залишаються питання взаємозв'язку поліморфізму гена BoLA-DRB3 із особливостями імунної відповіді, клінічного перебігу маститу та ефективності лікування.

Отже, вибір теми дослідження, спрямованої на вивчення клініко-патогенетичних особливостей маститу корів з урахуванням поліморфізму гена BoLA-DRB3, є науково обґрунтованим і своєчасним. Проведення таких досліджень дозволить поглибити розуміння механізмів розвитку захворювання, обґрунтувати нові підходи до прогнозування ризику його виникнення, а також сприятиме удосконаленню системи діагностики, лікування та профілактики маститу у молочному скотарстві.

Мета, завдання та методи дослідження. Мета роботи полягала у з'ясуванні особливостей клінічного прояву, морфологічних та імунологічних особливостей гомеостазу в організмі хворих на катаральний мастит корів і ефективності лікування з урахуванням поліморфізму гена BoLA-DRB3.

Для досягнення мети необхідно було вирішити такі завдання:

- визначити алелі гена BoLA-DRB3 асоційовані з маститом корів українських червоної і чорно-рябої молочних порід;
- дослідити захворюваність корів на мастит у господарствах Хмельницької області;

- вивчити особливості виникнення запальних процесів молочної залози у корів в умовах фермерського господарства Хмельницької області;
- встановити склад мікробіоти секрету молочної залози корів за субклінічного і клінічного маститу та визначити чутливість основних збудників захворювання до антибіотиків;
- з'ясувати особливості клінічних проявів патологій молочної залози у корів з урахуванням алелів гена BoLA-DRB3;
- дослідити динаміку морфологічних та імунологічних показників крові у корів, хворих на катаральний мастит, у процесі комплексного лікування залежно від наявності алелів гена BoLA-DRB3 у генотипі;
- вивчити терапевтичну, загальну групову та індивідуальну ефективність лікування маститу корів з урахуванням алелів гена BoLA-DRB3;
- обґрунтувати можливість використання даних про поліморфізм гена BoLA-DRB3 для прогнозування ризику розвитку маститу та удосконалення профілактичних заходів.

Об'єкт досліджень: клінічний та субклінічний мастит корів, патогенні та умовно патогенні мікроорганізми, клініко-патогенетичні особливості маститу корів, поліморфізм алелів гена BoLA-DRB3.

Предмет досліджень: мікробіоценози за клінічного і субклінічного маститу, морфологічні й імунологічні показники крові, асоціації алелів гена BoLA-DRB3 з формами маститу корів, терапевтична ефективність комплексного лікування катарального маститу корів з урахуванням алелів гена BoLA-DRB3.

Методи досліджень: бактеріологічні (виділення та ідентифікація збудників маститу, визначення їх чутливості до антибактеріальних препаратів), клінічні (виявлення клінічного і субклінічного перебігу маститу), гематологічні (формені елементи крові, гемоглобін, лейкоцитарна формула), імунологічні (показники клітинного та гуморального імунітету), молекулярно-біологічні (ПЛР-ПДРФ), Статистичний обробіток даних проводили в стандартному пакеті «Microsoft Excel 2013» з використанням власних програм, інтегрованої надбудови GenAlEx 6.503 (<http://biology-assets.anu.edu.au/GenAlEx/Download.html>) та з використанням програми PAST 4.03. (PAST: Paleontological Statistics Software Package for Education and Data Analysis. Reference manual. <https://www.nhm.uio.no/downloads/past4manual>).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано в Закладі вищої освіти «Подільський державний університет» на кафедрі гігієни тварин та ветеринарного забезпечення кінологічної служби Національної поліції України протягом 2022 – 2025 років за кафедральною ініціативною тематикою «Вивчення і розробка методів оцінки впливу комплексу генетичних та антропогенно змінених чинників середовища на функціональний стан організму тварин і птиці», номер державної реєстрації №0121u110773.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна. Здобувач самостійно здійснив аналіз і узагальнення наукової літератури за темою дисертації, опрацював первинні дані, розробив схему і методологію

дослідження, виконав усі заплановані клінічні, бактеріологічні та лабораторні дослідження, провів математичну та статистичну обробку отриманих результатів, а також підготував наукові публікації за матеріалами дисертаційної роботи. Під керівництвом наукового керівника було обґрунтовано тему та концепцію дослідження, сформульовано основні положення висновків і практичних рекомендацій. Частина досліджень здобувач виконував у співавторстві з авторами окремих публікацій, включених до переліку робіт за темою дисертації.

Вперше встановлено клініко-патогенетичні особливості перебігу маститу у корів з урахуванням поліморфізму гена BoLA-DRB3, виявлено асоціації між окремими алельними варіантами гена BoLA-DRB3 та схильністю корів до розвитку різних клінічних форм маститу. Експериментально доведено, що при наявності алелів гена BoLA-DRB3.2*26 і *24 у корів української чорно-рябої молочної породи виникають клінічні форми захворювання на мастит.

Вперше доведено уявлення про патогенез маститу корів з позицій взаємодії генетичних факторів; підходи до оцінки імунного статусу корів при маститі залежно від генотипу за геном BoLA-DRB3. Доведено, що наявність алелів BoLA-DRB3.2*24 і *26 зумовлює особливості перебігу запального процесу та відновлення організму, що проявляється достовірним зниженням рівня лейкоцитів (до 17% на 9-ту добу; $P < 0,05$), змінами лейкоцитарної формули та відновленням білкового обміну (підвищення загального протеїну на 11-12%; $P < 0,05$) у процесі лікування. Встановлено відмінності в інтенсивності відновлення показників крові: у тварин без генетичних маркерів спостерігається більш раннє підвищення рівня гемоглобіну (з 3-ї доби; $P < 0,01$, з максимумом на 9-ту добу; $P < 0,001$), тоді як у носіїв алелів *24 і *26 – менш інтенсивне його зростання (до 18% на 9-ту добу; $P < 0,05$) на тлі більш виражених імунологічних зрушень.

Вперше встановлено генотип-залежні зміни адаптивного імунітету у корів, хворих на катаральний мастит, що характеризуються достовірним зниженням частки ТЕ-РУЛІ на початку лікування (на 11,4-14%; $P < 0,001$) з подальшим частковим відновленням (на 6-7% нижче контролю на 9-ту добу). Встановлено, що у носіїв алелів BoLA-DRB3.2*24 і *26 пригнічення клітинної ланки імунітету є більш вираженим, що свідчить про вплив генотипу на перебіг імунної відповіді.

Набули подальшого розвитку: наукові положення щодо використання молекулярно-генетичних маркерів у прогнозуванні захворюваності корів на мастит; концепція індивідуалізованої профілактики маститу з урахуванням генетичних особливостей та умов утримання тварин.

Наукове та практичне значення роботи. Результати досліджень впроваджено та можуть бути використані у практиці ветеринарної медицини для підвищення ефективності діагностики, лікування та профілактики маститу у корів.

Запропоновано використання визначення поліморфізму гена BoLA-DRB3 як додаткового критерію прогнозування ризику розвитку маститу, що дає змогу своєчасно виявляти тварин із підвищеною сприйнятливістю до

захворювання.

Обґрунтовано доцільність урахування генетичних особливостей організму при виборі лікувальних заходів, що сприяє підвищенню їх ефективності, скороченню тривалості лікування та зменшенню економічних втрат.

Практичне значення отриманих результатів підтверджено актом впровадження у виробництво від 6.02.2026 року.

Результати роботи використовуються в навчальному процесі при підготовці фахівців ОР «Магістр» за напрямом ветеринарна медицина за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина» у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького та Інституті біології тварин НААН, м. Львів.

Повнота викладу матеріалів дисертації у публікаціях та особистий внесок здобувача в публікації, виконані у співавторстві.

За результатами досліджень опубліковані наступні науково-методичні праці:

Статті у виданнях, які проіндексовані у базі даних Scopus/WoS:

1. Suprovych, T. M., Salyha, Yu. T., Suprovych, M. P., Fedorovych, Ye. I., Fedorovych, V. V., Laiter-Moskaliuk, S. V., Tokarchuk, T. S., & Bandura, V. V. (2024). Genetic diversity of the Ukrainian black-and-white dairy breed population by the BoLA-DRB3 gene under the effect of Holsteinization. *Cytology and Genetics*, 58, 560–571. <https://doi.org/10.3103/S0095452724060100> (Здобувач проводив реакцію ПЛР-ПДРФ, аналіз фореграм і оформляв матеріали статті до друку).

Статті у фахових наукових виданнях України, включених до категорії Б:

2. Suprovych, T. M., Suprovych, M. P., Bandura, V. V., & Chorny, I. O. (2023). Генетичні дослідження великої рогатої худоби на основі ДНК-маркерів. *Podilian Bulletin: Agriculture, Engineering, Economics*, (38), 192–202. <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2023-1.29> (Здобувач проводив забір крові від тварин у господарстві, реакцію ПЛР-ПДРФ, аналіз фореграм і оформляв матеріали статті до друку).

3. Bandura, V. V., & Suprovych, T. M. (2025). Ordering of alleles “without specific nomenclature” of BoLA-DRB3 exon 2 gene obtained by PCR-RFLP. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького*, 27(103), 88–96. <https://nvlvet.com.ua/index.php/agriculture> (Здобувач проводив аналіз фореграм і оформляв матеріали статті до друку).

4. Bandura, V. V., & Suprovych, T. M. (2025). Генетичний профіль української червоної молочної породи за геном BoLA-DRB3. *Науково-технічний бюлетень Державного науково-дослідного контрольного інституту ветеринарних лікарських засобів та кормових добавок та Інституту біології тварин*, 26(2), 23–32. <https://doi.org/10.36359/scivp.2025-26-2.03> (Здобувач проводив реакцію ПЛР-ПДРФ, аналіз фореграм і оформляв матеріали статті до друку).

5. Bandura, V. V., & Suprovych, T. M. (2026). Clinical and biological significance of DNA markers in mastitis in cows of the Ukrainian Red Dairy breed.

6. Бандура, В. В., & Супрович, Т. М. (2026). Паратипові чинники маститу корів в умовах фермерського господарства. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*, (50). С.282-288 <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2026-1-39> (Здобувач проводив дослідження у господарстві, здійснював ідентифікацію мікроорганізмів у лабораторії та оформляв матеріали статті до друку).

Статті у закордонних виданнях:

7. Suprovych, T., Bandura, V., Chorny, I., & Perehniak, Y. (2023). BoLA-DRB3 gene's polymorphism of Ukrainian cattle breeds in relation to mastitis. In *Management of the genetic fund of animals: Problems, solutions, outlooks* (pp. 434–444). Print-Caro. <https://doi.org/10.61562/mgfa2023.58> (Здобувач проводив дослідження у господарстві, реакцію ПЛР-ПДРФ, аналіз фореграм і оформляв матеріали статті до друку).

8. Suprovych, T., Bandura, V., Laiter-Moskaliuk, S., & Tokarchuk, T. (2023). Biodiversity of world and Ukrainian cattle breeds by BoLA-DRB3 gene. In *Biodiversity of agricultural plants and animals, their conservation and perspectives* (pp. 245–250). (Здобувач проводив аналіз фореграм і оформляв матеріали статті до друку).

Матеріали і тези наукових конференцій та інші наукові видання, які додатково відображають наукові результати дисертації:

9. Бандура В. В. (2024). Оцінка генетичного біорізноманіття українських порід великої рогатої худоби за індексом Шенона та поліморфізмом гена BoLA-DRB3. У *Біологія тварин: Тези доповідей XXII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, присвяченої 75-річчю від дня народження доктора ветеринарних наук, професора, члена-кореспондента НААН Р. Федорчука (19–20 вересня 2024 р., м. Львів, Україна)* (т. 26, № 3, с. 132).

10. Бандура В. В., Супрович Т. М., & Супрович М. П. (2024). Порівняння генетичного різноманіття порід великої рогатої худоби за геном BoLA-DRB3. *Зміна клімату та її наслідки для тваринництва і ветеринарної медицини: наукові підходи та інноваційні рішення: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (10–11 жовтня 2024 р., Одеса)* (с. 17–19). ІКОСГ НААН.

11. Бандура В. В., Супрович Т. М., & Супрович М. П. (2025). Biodiversity of cattle breeds by the BoLA-DRB3 gene. *Зміна клімату та її наслідки для тваринництва і ветеринарної медицини: наукові підходи та інноваційні рішення: Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (23–24 жовтня 2025 р., Одеса)* (с. 17–19). ІКОСГ НААН.

Оцінка мови і стилю дисертації. Текст дисертації викладено державною мовою, логічно та послідовно. Застосована у роботі наукова термінологія є загальноновизнаною. Стиль викладення результатів досліджень, нових наукових положень, висновків і рекомендацій чіткий і зрозумілий.

Відповідність змісту дисертації спеціальності з галузі знань, з якої вона подається до захисту. Дисертаційна робота БАНДУРИ Василя Васильовича на тему: «Клініко-патогенетичні особливості маститу корів з урахуванням поліморфізму гена BoLA-DRB3», відповідає паспорту спеціальності 211 Ветеринарна медицина.

Дотримання нормативних вимог щодо оформлення дисертації. Дисертація є завершеним і самостійним науковим дослідженням, результати якого мають цінність і наукове значення. Дисертаційну роботу викладено на 190 сторінках комп'ютерного набору тексту. Робота складається зі анотацій, вступу, огляду літератури, матеріалів та методів досліджень, результатів досліджень, аналізу та узагальнення результатів досліджень, висновків, пропозицій виробництву, списку використаних джерел літератури, додатків. Список використаної літератури налічує 241 джерело. Дисертація ілюстрована 14 рисунками, містить 28 таблиць та 3 додатки. Додатки містять акти виробничих випробувань у дослідному господарстві та акти впровадження в освітній процес закладів вищої освіти. За формальними ознаками робота відповідає чинним вимогам, які висуваються до оформлення дисертації Міністерством освіти і науки України.

Рекомендація дисертації до захисту.

З урахуванням зазначеного, міжкафедральний семінар ухвалив:

1. Визнати дисертаційну роботу БАНДУРИ Василя Васильовича подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 21 Ветеринарна медицина за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина завершеною науковою працею, у якій обґрунтовано особливості клінічного прояву, морфологічні та імунологічні особливості гомеостазу в організмі хворих на катаральний мастит корів і ефективність лікування з урахуванням поліморфізму гена BoLA-DRB3.

Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України №40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету міністрів України №44 від 12 січня 2022 року.

З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей здобувача БАНДУРИ Василя Васильовича заслухана дисертаційна робота рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття доктора філософії з галузі знань 21 Ветеринарна медицина, спеціальності 211 Ветеринарна медицина.

2. Пропонувати вченій раді Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» розглянути кандидатури членів разової спеціалізованої вченої ради утвореної для прийняття до розгляду та проведення захисту дисертації БАНДУРИ Василя Васильовича поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань

21 Ветеринарна медицина за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина:

- ГОРЮК Юлії Вікторівни, докторки ветеринарних наук, доцентки, професорки кафедри ветеринарного акушерства, внутрішньої патології та хірургії (голова спецради);

- БОДНАРА Олександра Олександровича, кандидата біологічних наук, доцента, асистента кафедри ветеринарного акушерства, внутрішньої патології та хірургії (рецензент);

- ТАРАСЕНКО Людмили Олексіївни, докторки ветеринарних наук, професорки, професорки кафедри інфекційної патології, біобезпеки та ветеринарно-санітарного інспектування ім. професора В. Я. Атамася Одеського аграрного університету (офіційний опонент);

- РАДЗИХОВСЬКОГО Миколу Леонідовича, доктора ветеринарних наук, професора, професора кафедри ветеринарної епідеміології та охорони здоров'я тварин Національного університету біоресурсів і природокористування України (офіційний опонент);

- САЧУКА Романа Миколайовича, доктора ветеринарних наук, професора, професора кафедри олімпійського та професійного спорту, туризму та рекреації Рівненського державного гуманітарного університету (офіційний опонент).

Результати відкритого голосування:

За – 21

Проти – 0

Утрималося – 0.

Головуюча на засіданні:

докторка ветеринарних наук,
доцентка, професорка кафедри
ветеринарного акушерства,
внутрішньої патології та хірургії

Юлія ГОРЮК

Секретар:

кандидат сільськогосподарських
наук, доцент кафедри інфекційних
та інвазійних хвороб

Сергій ПРОСЯНИЙ

"13" травня 2026 р.